

Aleksander Eeri Laupmaa

Kui mina oma lapsed 2035 aastal kooli panen, siis kas ma saadan nad rajale mis viib mahajäetud linna varemeteni?

Koolis käimine on olnud sajandeid rikkuse sümboliks, tänasel päeval on tihti vastupidi, rikas on vaja olla selleks, et saaks last vajadusel mitte kooli saata. Erandist on saanud reegel.

Kui me läheksime Vana-Kreekasse ja leiaksime sealt ühe paljudest ajaloolistest isikutest keda me kõik ühe nime järgi tunneme ja kelle seatud ideaalide suunas me oleme üle kahe aastatuhande pürginud, ja ütleksime neile, et me elame nii rikkas ühiskonnas, et igale inimesele on haridus seadusega tagatud, kuid selleks, et seda omandada ei lase me neil oma füüsilist keha kasutada, paneme nad päevas kaheksaks tunniks paigale istuma, ei lase neil oma klassikaaslastega suhelda, katame nende näod, õpetame nad üksteist kartma ja kõige tagatipuks veel isoleerime nad ja laseme neil seda kõike läbi maagilise ekraani teha. Siis mis hetkel te arvate, et need inimesed kelle nimesid me oma lastele juba varajasest peale õpetame, ütleksid, et kuulge, äkki see hind mida te selle "hariduse" eest maksate on liiga kõrge?

Kui on vaja nii paljudest rõngastest läbi hüpata, et saaks "õppida", siis äkki on midagi tõsiselt paigast ära?

Kui suurt kahju me oleme nõus füüsiliselt ja vaimselt kannatama, et me ikka tunneksime, et kaup seda väärt on?

Ma palun et lapsevanemad ja õpetajad küsiks id iseenda käest, kust jookseb Sinu jaoks piir? Mis hetkel Sa ütled, et see konveier-kadalipp mida mina ja mu INIMESEST laps peame läbi käima, on liig? Ma julgen väita, et nii mõnigi fenomen mida me tänaseks päevaks oleme aktsepteerinud, oleks veel mõne aasta eest igal inimesel häirekellad tugevalt käima löönud, kuna need ei meenuta mitte viisi kuidas inimest harida ja temast välja tuua tema potentsiaal vaid ebausutava ulmefilmi esimest kolmandikku.

Kui te ütlete, et tegemist on ju erandiga siis palun tooge mulle näide tehnoloogilisest võimalusest, mille edukale kasutamisele on järgnenud otsus seda edaspidi mitte rakendada?

Mis on nõ "meta-õpe" või "süvaõpe" mida õpilane ja just eriti laps saab, kui päevapealt öeldakse, et nüüd on õppimine internetis, nüüd koolis, nüüd ekraaniga, nüüd maskiga, nüüd maskita, täna võid klassikaaslastega suhelda täna ei või? Me võime hüpoteesida, et positiivsest poolest tähendab see põlvkonda, kes on võimelised kaasas käima muutuva maailmaga, kuid kas me samal ajal ei koolita neid endalegi arusaamatutel põhjustel alluma korrale või reeglitele, mis inimloomusele tugevalt vastu käivad, tekitades neis elukestvaid neuroose ja seega pärssides nende loomuliku tõe ning hea ja halva kompassi väljakujunemist?

Kui me oleme ühiskonnana kakskümmend aastat tegelenud sellega, et lapsi ekraanidest eemal hoida siis mis järjekordne segadust tekitav sõnum, on neid nüüd terveks päevaks ekraani ette sundida? Nagu koolikäimine oli kunagi luksus rikastele, siis ka läbi interneti teadmiste omandamine oli seda veel lühikest aega tagasi, kui see muutub KOHUSTUSEKS on midagi paigast ära.

Erandist ei tohi saada reegel.

Kui Sa saad oma elukaaslasega läbi interneti suhelda, sel ajal kui ta teises riigis on, siis on see luksus. Kui päeva pealt öeldakse, et nüüd on see ainuke viis kuidas te edaspidi suhtlete, siis ma ei kahtle, et

oleks abielupaare, kellele see tuleks kergendusena, kuid nalja jaoks on oma koht ja kui ma teeksin tervest sellest sõnavõtust ühe suure nalja siis selle kohatus oleks iseenesest mõistetav. Erandist ei saa teha reeglit. Just samuti on iseenesest mõistetav, et inimese koht on teise inimesega, lapse koht on kasvada teiste lastega, õppida koos teiste inimestega ja elada päris elu, päris kohtades, kogeda päris kogemusi, teha päris vigu ja tunda päris tundeid. Ekraan on erand ja erandist ei saa teha reeglit.

Kui erandist saab reegel lakkab süsteem töötamast.

Sama käib ka õpetajate kohta. Need näod mida mina olen näinud ZOOMi tunde andmas, meenutasid rohkem elektritoolile saadatud, kui inimesi kellele on ühiskonna poolt määratud üks auväärseim roll, enda oskusi kasutades ühiskonna teadmisi ja kümnete kultuuride tuhandete aastate jooksul saadud tarkusi järgmistele põlvkondadele edasi anda.

Läbi teleskoobi Andromeda Galaktikat vaadates on inimesel suu ammuli. Amazonase vihmametsades elavad hõimlased tunnevad tuhandeid taimi vaid puudutuse järgi ning on võimelised nendest kombineerima lugematul hulgal saadusi. Neid teadmisi ei ole kunagi kirja pandud, seda kõike on õpitud läbi kogemise, suu ammuli. Veel lühikest aega tagasi oli sama asi tõsi ka meie rahva kohta. Keegi pole pidanud iialgi endale pähe tuupima midagi mille õppimise ajal oli tal suu ammuli. Kunagi ütles üks valge naine ühele aborigeeni naisele, et nii hea on oma kõigi viie meelega midagi looduses teha ja aborigeen vastas selle peale, et "nüüd ma saan aru mis teil valgetel inimestel viga on, meil näiteks on sadu erinevaid meeli, millega me maailma kogeme."

Kas me tõesti võtame need viimased mõned meeled ka veel oma lastelt ära ja laseme neil istuda, nagu kilesse mässitud rakvere viinerid ja ainult läbi ekraani maailma tundma õppida, et siis kogu oma täiskasvanud elu selle sama ekraani taga tööd teha? Jällegi, nii õpetajad kui lapsevanemad, palun küsige iseendalt, kust jookseb teie jaoks piir? Mitmest meelest teie olete veel nõus loobuma, selle nimel, et haridust edasi anda?

Tuletaksin siinkohal ka meelde, et lapsevanematel ei ole lapsi. Lapsevanem on portaal, läbi mille teine inimene siia maailma on tulnud. Laps ei ole lapsevanema oma. Ühelgi lapsevanemal ei ole õigust lapselt enda ignorantsuses röövida maailma tunnetamise kogemust.

Kui te tuleksite turistina Tallinnasse ja teid viidaks terveks päevaks Jüri tehnoparki või Omniva pakendamiskeskusesse ja Vanalinna ei näidataks, siis te oleksite õigustatult nõrdinud.

Selline nõrdimus on omaks saanud paljudele koolilastele, kuna elusse kuuluvat värvide spektrit ei lubata millegipärast kooliseinte vahele. Kool peaks olema Elu+ haridus, et seda elu osata paremini hinnata, mitte Elu- haridus, mille saamiseks peab Elu välja lülitama.

Meil kellelgi ei ole õigust sulgeda teist inimest Platoni koopasse.

Aeg järgmiseks naljaks.

Kuidas Sa teed vahet Arhitektil, Bioloogil ja Kunstnikul?

- Sa ei teegi, nad istuvad kõik arvuti taga ja Sina istud ka.

Ainult ori ei saa kaubelda.

Kui mingisugusest luksusest saab kohustus, siis me ei ole enam oma elu peremehed.

Kui lapsevanemad ei saa enam valida kas saata oma last kooli või mitte, kui õpetajad ei saa valida, kas nad soovivad esmaspäevast reedeni ekraaniga rääkida või mitte

kui see on paratamatu kohustus, mitte privileeg ja vabadus, siis kuidas me ootame, et lapsed kes sellest süsteemist läbi käivad oleksid kuidagi võimelised ise oma vaba tahet kasutama ja enda tuleviku peremehed olema?

Me soovime kasvatada ise mõtlemaid, ise tegevaid ja iseseisvaid inimesi, ometigi ei suuda me ise mitte millegi eest seista? Kui Sina, õpetajana või lapsevanemana tunned, et Sa ei saa ju sinna midagi parata, siis on aeg endalt küsida, kui vaba Sa tegelikult oled?

Ainult ori ei saa kaubelda.

Seoses kliimamuutustega oleme me juba kümneid aastaid küsinud, et missuguse maailma me oma lastele jätame. Mina küsiksin täna, missugused lapsed me oma maailmale jätame?

Kas on parem olla inimene põrgus või robot paradisis?

Ma ei proovi väita, et mingi osa sellest progressist ei oleks paratamatus, kuid ma ütlen täie enesekindlusega, et kui ei tegeleta küsimusega, kuidas teha õppeprotsess aktsepteeritavaks ka õpetajatele, lastevanematele ja õpilastele kes on huvitatud vähemalt viie meelega õppimisest, siis me hakkame nägema aina rohkemaid inimesi kes teevad teadliku valiku ennast ja enda lapsi sellest protsessist välja arvata. Meie ühiskonnal on progressifetiš, kui me näeme midagi uut, me peame selle saama, vahet pole kas Nõukogude Liit või Euroopa Liit, progressifetiš üks ja sama, aga sellel hetkel kui me liigume täiel kiirusel kuristiku suunas, siis progress on viimane asi mida meil vaja on.

Minu jaoks on õppimine terve elu olnud joovastav kogemus, see paneb mind tahtma rohkem ja täidab mind aina uue ja uue uudishimuga. Kool seda minu jaoks ei olnud. Ma olen 27 aastat vana, iga aastaga on minu soov õppimise järgi aina kasvanud, kuna ma olen saanud õppida endale loomulikult viisil, kõikide oma meeltega, ja mul ei ole mitte mingit soovi peatuda. Mida rohkem me kasvava organismi meeli õppeprotsessi käigus tuimestame, seda rohkem me pärsime nende soovi iialgi selle protsessi juurde naasta, kui "kohustuslik" osa läbi saab.

Ma loodan, et 2035 aastal saan enda lapsed Eestis panna kooli teadmisega, et see on privileeg ja vabadus, et ma saadan nad rajale, mis viib nad õitseva linnani, kus maailma imed neile avanevad, ja et neid peab sealt ära tirima nagu sõprade juurest kuhu on liiga kauaks jäädud, sest seal nad õpivad, suu ammuli.

Aitäh.